Norsk Folkehjelp
Fagbevegelsens solidaritetsorganisasjon

Forbundet for arbeidsfolk
NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

Statusrapport 2020
Norsk Arbeidsmandsforbund
Sør-Afrika

SAMARBEID OM SOLIDARITET

Norsk Folkehjelps slagord er *Solidaritet i praksis*. Å ha en samarbeidspartner som Norsk Arbeidsmandsforbund (NAF), som bygger på de samme verdiene som oss, er viktig for å kunne nå de målene vi setter oss og for å motivere oss til å gjøre et godt arbeid. Vi er stolt av og setter stor pris på det langsiktige samarbeidet med NAF.

Gjennom samarbeidsavtalen (2019–2022) bidrar forbundet til vårt Norad-støttede utviklingsarbeid i Sør-Afrika. Samarbeidet er særlig konsentrert om rettighetene til dem som er berørt av gruveindustrien og slumbeboerne som har organisert seg i kampen for bedre levekår og et verdig sted å bo.

Sør-Afrika var allerede før koronapandemien et land på verdenstoppen i ulikhet, og landet har de største inntektsforskjellene i verden. 25 år etter at apartheidregimet måtte gi fra seg makta, øker stadig gapet mellom fattige og rike, og pandemien rammer dem som har minst fra før ekstra hardt.

Økonomisk og politisk makt er i hendene på en liten elite og folk med politiske verv og posisjoner i regjeringsapparatet. Korrupsjonen er utbredt. I disse koronatider, med portforbud og et hverdagsliv som er satt på vent, strammer myndighetene ekstra hardt til. Flere av våre partnerorganisasjoner opplever at folket mister sine stemmer i kampen for et mer rettferdig Sør-Afrika.

Vi vil takke forbundet for et godt samarbeid og bidrag til vårt arbeid. I tillegg har forbundets avdelinger og medlemmer gitt støtte til våre prosjekter i perioden. Vi takker Norsk Arbeidsmandsforbund for solidariteten og engasjementet.

Henriette Killi Westhrin
generalsekretær, Norsk Folkehjelp

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, sanitet og redningstjeneste, humanitær mine- og eksplosivrydding og flyktning- og integreringsarbeid. Norsk Folkehjelp har rundt 13 200 medlemmer i Norge, og 2300 ansatte i 40 land.

NORSK FOLKEHJELP I SØR-AFRIKA

I 1992 var Norsk Folkehjelp en av de aller første utenlandske organisasjonene som etablerte seg med eget kontor i Sør-Afrika, etter invitasjon fra ANC.

Siden den gang har vi støttet organisasjoner som fremmer demokratisering og tilgang til og kontroll over land og naturressurser. Norsk Folkehjelps partnerorganisasjoner jobber med grupper i lokalsamfunn og bidrar til å endre jordbrukspolitikken slik at den tjener småbønders interesser, rette søkelyset mot kvinners rett til jord og vise utvinningsindustriens negative virkninger for bøndene. I Sør-Afrika er det sterke tradisjoner for organisering, og flere av partnerne våre samarbeider tett med fagbevegelsen.

Koronapandemien har gjort tilværelsen enda vanskeligere for de fattigste i Sør-Afrika.

President Ramaphosa var tidlig ute med kraftfulle tiltak mot spredning av koronaen og fikk skryt for håndteringen. Likevel har landet nå klart flest koronatilfeller i Afrika. Sør-Afrika er et av landene i verden med størst ulikhet, og pandemien har gjort de underliggende politiske og økonomiske svakhetene mer synlige. Landet sliter med en ekstremt høy arbeidsløshet. Sosiale velferdsordninger undergraves av privatisering av offentlige tjenester.

Selv med koronarestriksjonene ser vi en rekke protester og demonstrasjoner i gatene – blant annet knyttet til en rekke korrupsjonsskandaler i offentlige anbudsrunder om innkjøp i forbindelse med bekjempelse av pandemien. Koronarestriksjonene og de strenge reglene om smittevern er nær sagt umulig å etterleve for dem som pandemien rammer hardest – fattige sørafrikanere som arbeider i uformell sektor og som bor i de stadig større slumområdene.

Utgitt av: Norsk Folkehjelp
Trykk: LO Media
Layout og tilrettelegging: Kirsti Knudsen og Anne Vines
Foto: Norsk Folkehjelp og Sissel M. Rasmussen/LO Media
Tekster: Anne Håskoll-Haugen og Pretoria News/Chelsea Ntuli

– FRYKTER SULTEN MER ENN VIRUSET

For dem som lever i ekstrem fattigdom i Sør-Afrika, er hverdagen allerede svært vanskelig. Så kom pandemien, med strenge smitteverntiltak, og mange slumbeboere og hjemløse har mistet de få inntektene de hadde. Støtten fra NAF er derfor viktigere enn noen sinne.

Selv om Sør-Afrika regnes for å ha det beste helsevesenet på kontinentet, har de likevel få intensivplasser til koronapasienter – bare 1000 plasser til en befolkning på 56 millioner mennesker. Sørafrikanske myndigheter fikk i vår skryt av WHO for sin håndtering av koronaviruset. Men tiltakene rammer de fattigste knallhardt, sier aktivister. Portforbud for dem som bor i provisoriske skur med elendige sanitærforhold og mangel på rent vann gjør det umulig å etterleve reglene om smittevern.

– Hvordan vaske hendene uten vann, og hvordan holde seg hjemme når du ikke har noe hjem? S'bo Zikode er opprørt. Han leder organisasjonen for slumboere og landløse i Sør-Afrika, Abahlali baseMjondolo, og er bekymret for hvordan koronaepidemien rammer de fattigste. Men enn så lenge er det likevel myndighetenes tiltak for å begrense smitte som uroer ham mest.

– De hjemløse og folk i slummen frykter ikke viruset – de frykter sulten, sier han, og forteller at med portforbudet og stengningen av små lokale butikker og markeder har de fattige ikke mulighet til å kjøpe mat. De store supermarkedene er åpne, men de ligger langt fra slummene. Offentlig transport er ikke tilgjengelig lenger, og de fattige har ikke egen bil. Mange mennesker sulter. De var arbeidsløse før pandemien, og nå har de det enda verre. Mange som bor i slumområdene tjener penger på å selge ting eller ta strøjobber på markedene. Denne inntekten blir borte når samfunnet stenger.

I tillegg kommer vannproblemet: – Når myndighetenes viktigste tiltak for å hindre smitte er å vaske hendene, ser vi nok en gang hvordan pandemien skiller fattig fra rik. I slummen er det ikke nok vann til vanlig bruk, og i hvert fall ikke nok til at alle skal vaske hendene oftere enn før, sier Zikode. – De fattige teller ikke i vårt samfunn. Men for en gangs skyld burde myndighetene bry seg. Denne sykdommen tar ikke hensyn til hudfarge, og det vil straffe også middelklassen hardt dersom viruset får spre seg blant de fattige.

KASTER FOLK PÅ GATA

Zikode forteller at det er lenge siden han har sovet godt – situasjonen tærer på ham. Organisasjonen han leder har 75 000 medlemmer, alle bosatt i ulovlige bosettinger eller på gata. Abahlali baseMjondolo jobber til daglig med et av de store problemene folk i slummen møter kontinuerlig – utkastelse. De som bor i slummen bor ulovlig, ifølge myndighetene. De mangler papirer på at de eier grunnen huset deres står på, og det gjør dem sårbare for utbyggere eller andre som vil ha tomtene til store, kommersielle prosjekter.

SØR-AFRIKA

Styreform: **Republikk**
Hovedstad: **Ingen konstitusjonelt fastsatt hovedstad. Pretoria (president/regjering), Cape Town (parlamentet)**
Flateinnhold: **1 219 090 km²**
(Norge: 323 802 km²)
Folketall: **56,5 millioner**
Religion: **Kristne (86 %), tradisjonelle afrikanske religioner (5,4 %), andre kristne (8,6 %)**
Språk: **11 offisielle språk, de tre største er zulu, xhosa og africaans**
BNP pr. innbygger: **13 600 USD**
(Norge 72 000 USD)
Aldersstruktur: **Under 24 år: 45 %**
(Norge: 30 %)
Forventet levealder: **65 år (Norge: 82 år)**

Kilde: CIA World Factbook

S'bo Zikode leder organisasjonen for slumboere og landløse i Sør-Afrika – Abahlali baseMjondolo.

– Man skulle tro at myndighetene ville skåne slumboerne for utkastelser i en så vanskelig tid, men i stedet viser det seg at de utnytter situasjonen, sier Zikode.

Han forteller at medlemmene i organisasjonen melder om store konfrontasjoner der lokalt politi og innleide private sikkerhetsvakter forsøker å presse ut slumbeboerne – med våpen i hånd. – De bruker portforbudet som unnskyldning til å fremme sin sedvanlige politiske agenda, og flere av våre medlemmer har blitt angrepet og fengslet, forteller Zikode.

Utkastelsene fortsetter med full styrke i Johannesburg, Cape Town og Durban – til tross for at myndigheter på nasjonalt nivå har bedt om full stopp.

GRUVESAMFUNN STARTER SUPPE-KJØKKEN

Flertallet av lokalbefolkningen i Pretoria lever i ekstrem fattigdom, og koronapandemien har ytterligere forverret situasjonen for mange. Med bidrag fra NAF gir Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon støtte til eldre, sårbare og arbeidsløse innbyggere.

Den nasjonale koordinatoren i *The Mining Affected Communities United in Action* (MACUA), Meshack Mbangula, forteller at sulten er utbredt i mange lokalsamfunn og at MACUA nå bruker sitt nettverk for å drive suppekjøkken.

– Multinasjonale selskaper har invadert og plyndret våre mineralressurser uten at vi får noe igjen for det, og dette gjøres i navnet av investeringer. De hensynsløse kapitalistene løfter ikke en finger for å hjelpe den vanskeligstilte, fattige befolkningen i slummen i denne perioden, sier han.

Gruve- og utvinningssektoren er fremdeles en drivkraft i den sørafrikanske økonomien, men det er et område som fortsatt skaper mye strid. Korrupsjon, fattigdom, konflikt og ulikhet er utbredt, og det er tatt få skritt for å få til vesentlige og meningsfylte endringer. Den store forskjellen på regjeringens politikk og folks reelle livssituasjon, med dyp fattigdom og økende ulikheter, skaper en stadig større trussel om sosiale konflikter.

FLERE MILLIONER TRENGER HJELP

Koronapandemien har forverret situasjonen, og gruvesamfunnene – og spesielt kvinnene – er blant dem som er mest utsatt for å bli smittet. MACUA tilbyr mat, emosjonell støtte og andre hjelpetiltak, og informerer lokalbefolkningen om sikker praksis og sosial distansering. De frivillige får god opplæring i nødvendige beskyttelsestiltak, og utstyres med godt merkede klær og nødvendige tillatelser for å utføre oppgavene. Aktivitetene blir fulgt opp gjennom WhatsApp-grupper og nettmøter.

– Vi vil arrangere suppekjøkken minst to ganger i uka, men vi oversvømmes av lokalsamfunn som frykter epidemien, og har bedt flere organisasjoner om å hjelpe, sier Mbangula, som også har oppfordret næringslivet og privatpersoner til å støtte arbeidet.

MACUA driver hjelpearbeid for befolkningen i gruvesamfunnene og informerer om smitteverntiltak til beskyttelse mot korona.

– Store deler av befolkningen vil sannsynligvis være avhengig av hjelp for å klare seg gjennom denne nødsituasjonen, siden de har få eller ingen oppsparte midler, sier Mbangula.

Selv om unntakstilstanden som ble innført av den sørafrikanske regjeringen i mars har lagt sterke begrensninger på sivilsamfunnsorganisasjonenes mulighet til å møtes og opprettholde aktiviteten, har MACUA og *Women Affected by Mining United in Action* (WAMUA) likevel vært i stand til å organisere, mobilisere, lage strategier og svare på pandemien på ulike måter.

MACUA

MACUA har 25 avdelinger med 2688 medlemmer, hvorav 1985 er kvinner. MACUA distribuerte matpakker i løpet av de første tre månedene av nedstengningen til 16 filialer som nådde 2235 familier. Samtidig fikk lokalsamfunnet informasjon om viruset. I tillegg til distribusjonen av matpakker har WAMUA hittil distribuert over 800 hjelpepakker med hygieneartikler til kvinner i gruveindustrien. MACUA har også engasjert seg i rettssaken mot *Department of Mineral Resources and Energy,* for å tvinge staten til å innføre bestemmelser som beskytter gruvearbeidere i henhold til helse- og sikkerhetsloven, ettersom gruveselskapene gjenopptok driften til tross for nedstengningen av samfunnet.

ENGASJER DEG

Du kan støtte samarbeidsprosjektet mellom Norsk Arbeidsmandsforbund og Norsk Folkehjelp ved å starte din egen innsamling på Facebook. Gå inn på facebook.com/fund/folkehjelp/ eller bruk kontonummer 9001 08 76000.

FÅ INFORMASJON

For spørsmål og informasjon, kontakt:
NAF v/Brede Edvardsen, tlf.: 400 11 107,
e-post: brede.edvardsen@arbmand.no eller
Norsk Folkehjelp v/Are Stranden,
tlf.: 911 33 226, e-post: arest@npaid.org

FØLG OSS

facebook.com/folkehjelp
twitter.com/norskfolkehjelp
www.folkehjelp.no
Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO
Tlf.: 22 03 77 00